

KOMPOZICIJA I DIJELOVI MATURALNOG RADA

- Maturalni rad učenika srednje škole bi, prema uputama Ministarstva prosvjete i športa, trebao obuhvaćati između **12 i 20 stranica čistog teksta** (bez slika, grafikona, tablica i sl.), a iznimno može biti nešto duži zbog kompleksnosti teme (kraći ne)!
- Kompozicija označava raspoređivanje teme u manje cjeline (poglavlja, podpoglavlja, manji odjeljci)
- Odnosi ovise o opsegu i kompleksnosti samog maturalnog rada
- **Maturalni se rad sastoji od sljedećih dijelova (prvih je šest obaveznih, sedmi opcionalan):**
 1. *NASLOV*
 2. *SADRŽAJ*
 3. *UVOD*
 4. *RAZRADA*
 5. *ZAKLJUČAK*
 6. *BIBLIOGRAFIJA / LITERATURA*
 7. *DODACI*

I. NASLOV

- **Označava temu rada** i stoga se njime nužno precizno temu određuje
- Može se dodatno pojasniti podnaslovom (koji se stavlja u zagradu i piše manjim slovima)
- Istaknut je na naslovnoj stranici i sadrži sve bitne podatke o maturantu i radu, a to su: **naziv, sjedište i adresa škole; naslov maturalnog rada; ime i prezime učenika (razredni odjel); ime i prezime profesora-mentora (nastavni predmet); mjesto i datum predavanja rada**

II. SADRŽAJ

- Stavlja se na početak rada jer ga je preporučljivo prvoga pročitati
- Prezentira strukturu samog rada i nadređeni/podređeni odnos pojedinih dijelova
- Čine ga **popisi naslova i podnaslova pojedinih poglavlja (s brojevima stranica na kojima počinju).**

III. UVOD

- Prva razina na kojoj se čitatelj susreće sa samim tekstom i stoga mora biti što informativniji i sažetiji
- Upućuje se u **problem** koji će se u daljnjem tijeku teksta razmatrati i postavlja **teza** koja će se radom pokušati izvesti
- Stil pisanja uvodnog poglavlja je koncizan, informativan i pregledan, najvažnije je **istaknuti (precizno) temu rada, način na koji je raspoređena tekstualna građa u nastavku, kakav tip ostalih informacija sadrži rad** (grafika, statistika, reprodukcije i sl.) a učenik može i **istaknuti poseban stav prema odabranoj temi i pojasniti svoje osobne/stručne razloge odabira upravo odabrane teme**
- U odnosu na cjelokupni rad **uvod obuhvaća otprilike 10-15%** materijala odnosno **jednu do dvije stranice teksta** (omeđenja nisu striktna, ali je uputno ne odviše odstupati od standarda)

IV. RAZRADA

- **Najvažniji i najobimniji dio rada u kojem se temeljito i dokumentirano razvija tema** naglašena u uvodu
- Nužno je obraditi **sve što se u uvodu zacrtalo, kroz više poglavlja razdijeljenih u podpoglavlja** i, eventualno, kraće odjeljke
- Tekst unutar razrade je logičan i sistematično ustrojen, najvažnije je **da pojedini dijelovi kontinuirano slijede iz prethodnih i da se ne osjete praznine i nepotrebni nelogični skokovi**
- U ovom dijelu rada moguće je implementirati (uklopiti) tablice, grafikone, reprodukcije i sl., ali na način da ti **uklopljeni elementi ne opterećuju ili razlomljavaju tekst, te da ga dodatno što bolje pojašne čitatelju** (druga je mogućnost te elemente kao priloge numerirano podastrijeti unutar zasebnog dijela DODATCI).
- *Pojedini dijelovi razrade imaju naslove i podnaslove koji moraju biti sadržani u sadržaju i odražavati strukturu rada (sistematično i logično), a razrada sadržavati prikaz predmeta i analizu građe i izvora informacija*
- U odnosu na cjelokupni rad **razrada obuhvaća otprilike 70-80%** materijala odnosno **deset do dvadeset stranica teksta** (omeđenja nisu striktna, ali je uputno ne odviše odstupati od standarda)

V. ZAKLJUČAK

- **Završni dio rada u kojem se iz dotad posloženih detalja izdvajaju ključni elementi koje čitatelj mora upamtiti, te potvrđuje teza iz uvoda obrađena razradom**
- Može sadržavati ocjenu neke teme, stanja ili situacije koja je zatečena na polju koje se obrađivalo ili se može preporučiti daljnji nastavak rada na zadanoj temi na osnovu podataka i logičnih izvoda iz razrade
- **U njemu se ne pojavljuje novi materijal**
- Važno je napomenuti kako učenik u zaključku izražava vlastiti stav i odnos prema dobivenim rezultatima, te se stoga ne preporučuju duži citati ili parafraziranja tuđeg teksta
- U odnosu na cjelokupni rad **zaključak obuhvaća otprilike 10-15%** materijala odnosno **jednu do dvije stranice teksta** (omeđenja nisu striktna, ali je uputno ne odviše odstupati od standarda)

VI. BIBLIOGRAFIJA (LITERATURA)

- **Bibliografijom ili popisom literature nazivamo popis svih dokumenata i izvora (knjige, članci iz časopisa ili WWW-a, audio-vizualna građa) koji su korišteni tijekom izrade rada. Popis mora biti abecedno usustavljen prema prezimenima autora, a navode se i nakladnici, mjesta i godine izdanja pojedinih bibliografskih jedinica**
- Izvori se ne smiju «prikrivati», odnosno nije uputno prikazivati odlomke tekstova iz izvora kao vlastite misli, tj. tuđa mišljenja i ocjene kao vlastita izvorna shvaćanja. Štoviše, svaki budući istraživač (i sam mentor) će u korektno popisanim izvorima naći nove elemente za daljnje istraživanje teme.
- Drukčije rečeno, učenikova je dužnost navesti autora, djelo i stranicu(e) izdanja s koje(ih) je parafrazirao ili citirao neku misao. Taj se postupak ne smatra nikakvim nedozvoljenim prepisivanjem. Jaka originalnost nije cilj razrade, već istraživački rad i priprema za tip sveučilišnog obrazovanja.

→ Kao što je rečeno, nekoliko je tipova dokumenata i izvora, pa ćemo navesti većinu primjera koji se pojavljuju unutar maturalnih radova i način na koji se navode:

1. knjige

1.1. ako je knjiga djelo jednog autora:

STAIGER, Emil – *Temeljni pojmovi poetike*, Ceres, Zagreb, 1996.

1.2. ako je knjiga djelo dvoje autora:

ROSANDIĆ, Dragutin; Irena Rosandić – *Hrvatski jezik u srednjoškolskoj nastavi*, Školske novine, Zagreb, 1996.

1.3. ako je knjiga djelo troje autora:

ŠICEL, Miroslav; Ante Stamać i Truda Stamać – *Hrvatski roman*, Mladost, Zagreb, 1988.

1.4. ako je knjiga djelo više od troje autora:

PINE, Stanley i dr. – *Organska kemija*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.

1.5. enciklopedije, priručnici, leksikoni:

Hrvatska enciklopedija, sv. 1, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1999.

Tehnička enciklopedija, sv. 7, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1963.

Biblijski priručnik, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1989.

Hrvatski biografski leksikon, sv. 3, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1993.

2. članci

2.1. iz časopisa:

BAŠIĆ, Sonja – «Hemingway i emocije», *Književna smotra*, br.67-68 (1987.), str. 29.-36.

2.2. predgovori ili pogovori knjiga:

KREŠIĆ, Stjepan – «Pokušaj interpretacije», u: Faulkner, William, *Krik i bijes*, Globus, Zagreb, 1988., str. 7.-45.

2.3. članci iz zbornika radova:

PETERLIĆ, Ante – «Prilog proučavanju filmskog citata», u: *Intertekstualnost & intermedijalnost*, Zavod za znanost o književnosti, Zagreb, 1988., str. 197.-209.

2.4. članak s WorldWideWeba (Interneta):

AAS, Lars Joergen, – «Genres List», www.msstate.edu/Movies/contributions_genres.html

(ako je autorstvo pouzdano, a ako je poznata godina pisanja članka i ona se navodi)

<http://www.unibas.ch/botschoen/17/westhalten/himantoglossum.html>

(ako je zajednička stranica bez specificiranog autorstva)

3. Audio i vizualna građa

3.1. CD-ROM:

«**Multimedijalna igraonica**», CD-ROM, Latica-promet d.o.o., Zagreb, 2001.

3.2. Video-materijal:

«**Kulturna baština Istre**» (r: Ivančević, Radovan), *dokumentarni film*, Stella film, Zagreb, 2000.

VII. DODACI

- Kao što je rečeno, **nisu nužni** sastavni dijelovi rada. Njihovo pojavljivanje ovisi o prirodi i ustroju samog rada (češći su u primarno istraživačkom radu). Uvrštavaju se u rad kao dodatci ako bi takav materijal otežavao praćenje tijeka teksta u razradi (vidi poglavlje IV.!). U ovom dijelu često se mogu naći tablice, kopije dokumenata, ilustrativni i grafički materijali i statistički podaci. Trebaju biti numerirani i označeni pa se kao takvi mogu komentirati i spominjati u samom tekstu.
- Kao specifičan oblik dodatka može se pojaviti **Zahvala** u kojoj maturant može odati priznanje određenim institucijama, pojedincima ili medijima koji su učenika uputili u problematiku ili mu pomogli pri izradi maturalne radnje.

NAČIN IZRADE BILJEŽAKA I SADRŽAJA MATURALNOG RADA

- Kao što je naglašeno u poglavlju «Bibliografija», bilješke iz tekstova s popisa literature **obavezno** se naznačuju u podnožjima stranica maturalnog rada (tzv. *fusnote*). Na ovom ćemo mjestu pokazati kako te bilješke trebaju upućivati na točan podatak o stranici (ili stranicama) u knjizi ili članku navedenom u literaturi. Napominjem kako postoji veliki broj inačica takvog obilježavanja i navest ćemo one najpreglednije i najčešće, a to su citati cjelokupnih odlomaka teksta, parafraziranja većih ili manjih odjeljaka prema autoru i godini koji moraju biti istovjetni podatku koji navodimo u bibliografiji.
- **Bilješke kreću od broja 1 i redaju se do kraja teksta zaključno s posljednjom bilješkom, a prikazane su eksponencijalno (tzv. superscript; bilješka broj 13 u tekstu će stajati iza zadnje riječi kojom se završava citat ili parafraza, npr.: manje više poznata.¹³ a potom u dnu stranice uputiti na točno mjesto iz koje je izlučena).**
- Preporučamo korištenje kraćih inačica ako je učenik siguran da će u zagradi iza autora navesti godinu djela koje je stvarno naveo i u popisu literature.
- Za označavanje citata koristimo kraticu **Cit. (citat)**, za parafrazu kraćeg odlomka i doslovnije prenesene misli **V. (vidi)**, dok se za parafrazu dužeg dijela i slobodnije obrađene ideje koristi kratica **Usp. (usporedi)**. Ako se na istoj stranici teksta pojave za redom dvije ili više bilježaka iz istog teksta, označavamo ih s **Ibid. (lat. na istom mjestu)**, svaku s posebnim rednim brojem, a prva koja se pojavljuje ima sve podatke koji upućuju u popis literature.
- Bilješke mogu biti i vlastiti komentari o nekom dijelu teksta i bez upućivanja u određeni tekst iz popisa literature, imaju strukturu normalne rečenice (*npr.* ²² Mislim da smo sličan stav službene politike SAD-a vidjeli tijekom Zaljevskog rata 1991. godine.), a izdvajaju se kao komentar kako ne bi poremetile logički slijed teksta.

1. Bilješke u podnožju stranice

1.1. citat ili parafraza iz knjige s jedne stranice (ili više):

kraća inačica: ¹*Cit.* **STAIGER (1996)**, str. 204.

duža inačica: ¹*Usp.* **STAIGER, Emil** – *Temeljni pojmovi poetike*, Ceres, Zagreb, 1996., str. 204-206.

1.2. citat iz enciklopedija, leksikona, priručnika...:

kraća inačica: ¹*V.* **Filmska enciklopedija, sv. 2 (L-Ž, 1990)**, str. 724.

duža inačica: ²*Cit.* **Ekonomski leksikon** - Leksikografski zavod Miroslav Krleža & Masmedia, Zagreb, 1995., str. 1011.

1.3. citati članaka iz časopisa:

kraća inačica: ⁴*Usp.* **LUDWIG (2001)**, str. 36-37.

duža inačica: ⁶*V.* **KOTT, Jan** – «Don Juan ili o žudnji», *Književna smotra*, br.123 (2002.), str. 85.

*Napomena 1: Isto vrijedi i za članke iz zbornika radova ili predgovore/pogovore knjiga, dok se za članke sa Internet stranica **obavezno** navodi cijela http:// adresa.

(npr.: ¹⁹*V.* **HART, John** - «Out of Chaos», [http://www.film.com/film-review/1986./](http://www.film.com/film-review/1986/))

(npr.: ¹⁴*Cit.* <http://www.qksrv.net/image-787195-16038>)

Napomena 2: **Svi tekstovi koji se citiraju u bilješkama na dnu stranice obavezno su navedeni i u popisu literature, a posebno je to važno ako izaberemo kraći način bilježenja (samo s imenom autora i godinom izdanja). S druge strane, u popisu literature može biti naveden i naslov koji nismo posebno bilježili citatom ili parafrazom a služili smo se tim tekstom za dobivanje osnovnih informacija o temi.

2. Obilježavanje sadržaja, tj. dijelova maturalnog rada

→ U poglavlju II. rečeno je od čega se sastoji sadržaj i zbog čega se stavlja na sam početak rada (iza naslovnice). Na ovom ćemo mjestu pokazati pravila izrade stranice na kojoj se sadržaj predstavlja čitatelju.

1. Stranica na kojoj se nalazi sadržaj **nije** obilježena zasebnim brojem. Brojenje stranica unutar rada tako počinje prvom stranicom uvoda.
2. **Svi veći ili manji naslovi i podnaslovi obavezno moraju biti navedeni i označeni brojevima stranica na kojoj počinju.**
3. Nadređeni i podređeni odnos naslova i podnaslova mora biti iskazan veličinom i izgledom slova, numeričkim obilježavanjem arapskim brojkama (nije obavezno), te rasporedom uvlačenja.
4. Svaka cjelina koja se dijeli na manje dijelove **mora se dijeliti na najmanje 2 dijela.**
5. Naslovi većih dijelova obično se pišu nešto uvećanim **MASNIM VELIKIM SLOVIMA** (bold), razina podnaslova *VELIKIM UKOŠENIM SLOVIMA* (italic), a manje jedinice normalnim podcrtanim slovima (underline). **(Isto načelo treba slijediti i pri ispisivanju tih naslova u samom tekstu!!!)**

*Primjer **pravilno** napravljenog sadržaja maturalnog rada:

Sadržaj:

1. UVOD	str. 1
2. NASLOV POGLAVLJA	str. 2
2.1. <i>PODNASLOV 1</i>	str. 4
2.2. <i>PODNASLOV 2</i>	str. 6
3. NASLOV POGLAVLJA	str. 8
3.1. <i>PODNASLOV 1</i>	str. 9
3.2. <i>PODNASLOV 2</i>	str. 11
3.2.1. <u>Prva manja cjelina unutar drugog podnaslova</u>	str. 13
3.2.2. <u>Druga manja cjelina unutar drugog podnaslova</u>	str. 14
4. ZAKLJUČAK	str. 15
5. BIBLIOGRAFIJA	str. 17
6. ZAHVALA	str. 18

Primjer **nepravilno napravljenog sadržaja maturalnog rada:

moj rad ima:

1. uvod	1	
2. NASLOV POGLAVLJA		<i>str. 8</i>
2.1. PODNASLOV 1		<i>str. 9</i>
2.1.1 podnaslov 2		
3. NASLOV POGLAVLJA		<i>9</i>
3.1. PODNASLOV 1		<i>str. 8</i>
3.2. PODNASLOV 2		<i>str. 11</i>
3.2.1. <u>Prva manja cjelina unutar drugog podnaslova</u>		<i>str. 13</i>
4. ZAKLJUČAK	<i>str 13.</i>	
5. BIBLIOGRAFIJA		<i>str. 20</i>
6. ZAHVALA		

KORISNE UPUTE ZA KONAČNO UOBLIČAVANJE TEKSTA:

- Uobičajeno je da **svako novo veće poglavlje počinje na novoj stranici**. (nikako ne smije ostati naslov ili podnaslov na dnu stranice!!!)
- Sve stranice rada (nakon naslovnice i sadržaja) moraju biti numerirane od početka prema kraju i **obično se brojevi pišu na sredinu vrha stranice** jer se u podnožju pišu bilješke (*fusnote*).
- Tekst treba biti odmaknut **2,5-3 cm od ruba s lijeve strane zbog uvezivanja**, dok ostale rubove (desni, gornji i donji) treba odmaknuti oko 2 cm.
- Na jednoj stranici može biti **najviše 32 retka teksta**, a manje kada prebacujemo naslove ili podnaslove na novu stranicu. Kako bismo to postigli, obično se tekst piše **veličinom slova (font) 12 s proredom 1,5**. (isto vrijedi i za radove koji se pišu pisaćim strojem jer je otprilike takva strojna veličina slova).
- **Koristite klasične vrste slova** (Times New Roman, Courier New, Tahoma, Arial) jer ti fontovi obično podržavaju srednjeeuropski ispis dijakritičkih znakova na svim novijim Windows operativnim sustavima i pisačima!!! (u protivnom, zbog pretjeranog kićenja «specijalnim» fontovima, može doći do ispisa bez č,ć,š,ž.đ...)